

Zoomvlekspanner *Stegania cararia* (Lepidoptera: Geometridae) nieuw voor Nederland

Vondst, herkenning en biologie

Op 7 juni 2014 waren Mark de Mooij, Eric Poulsen en de auteur op zoek naar nekspindertjes (*Cyclophora annularia* (Fabricius)) aan de uiterste zuidrand van het Savelsbos bij Eijsden, Zuid-Limburg. Deze plek was gekozen omdat het Savelsbos van oudsher een bekende plek voor deze soort is (Anton Cox persoonlijke mededeling) en omdat de soort hier kort daarvoor nog waargenomen was. Het bos ligt op een zuidhelling en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van vele oude bomen, met name essen (*Fraxinus excelsior*) en esdoorns (*Acer*). Het is tevens een erg koele plek, waar de temperatuur beduidend lager ligt dan in andere delen van het Savelsbos. Op circa 1.500 meter afstand ligt België. De avond werd gekenmerkt door hoge temperaturen (24 tot 20 °C), een gebrek aan wind, een halfbewolkte lucht en een hoge luchtvochtigheid. We werkten met een lakenopstelling en twee lampen (125 Watt HPL en 250 Watt ML).

Rond 23.30 uur landde een spanner op het laken dat in eerste instantie het meeste leek op een zeer afwijkende drievlekspanner (*Stegania trimaculata* (De Villiers)). Omdat een afbeelding van de zoomvlekspanner (*Stegania cararia* (Hübner)) in de veldgids Nachtvinders (Waring & Townsend 2006) ontbreekt, werd deze vlinder pas de volgende dag met zekerheid tot die soort gedetermineerd aan de hand van Ebert (2001), Robineau (2007), Leraut (2009) en Skinner (2009). Op 6 juli 04.00 uur ving ik op dezelfde plek maar in aanwezigheid van andere vlinders, een tweede exemplaar.

De zoomvlekspanner (figuur 1) is een vrij kleine spanner met een spanwijdte van 20 tot 23 mm (Leraut 2009). De goudgele kleur met bruine spikkeling en de kenmerkende boogjes aan de zomen sluiten andere soorten uit. De literatuur vermeldt geen andere vormen (Robineau 2007, Leraut 2009, Skinner 2009).

De vliegtijd in Noordwest-Europa is van begin mei tot begin augustus in één generatie. In de literatuur wordt als waardplant populier (*Populus*) genoemd (Leraut 2009, Skinner 2009), en mogelijk ook op els (*Alnus*) (Robineau 2007). Als biotoop worden bosranden, vochtige bossen en stedelijke omgeving beschreven. De soort is nachtvliegend, komt af op licht (meestal laat) en laat zich overdag nauwelijks opjagen (Ebert 2001, Leraut 2009, Robineau 2007).

1. Eerste waargenomen individu van *Stegania cararia*, 7.vi.2014, Savelsbos, Zuid-Limburg. Foto: Eric Poulsen

1. First specimen of *Stegania cararia* for the Netherlands, 7.iv.2014, Savelsbos, Zuid-Limburg.

Verspreiding

De soort heeft een Euraziatische verspreiding, maar komt niet voor op het Iberisch Schiereiland (Leraut 2009). In Fennoscandinavië komt de soort sinds 2006 voor in Zuid-Finland (www.dlc.fi/~peterpa/lepi/perhonen.htm). In Frankrijk zit *S. cararia* vooral in het oosten, naar het westen toe steeds zeldzamer wordend (Robineau 2007). Van het Verenigd Koninkrijk zijn tot 2014 ten minste elf waarnemingen bekend, acht van de Kanaaleilanden (2 keer augustus 1981, twee keer, één keer 1986, 1 keer juni 2006, één keer juli 2006, één keer juli 2008, één keer augustus 2009 en één keer juni 2011; Jane Gilmour, Guernsey Biological Records Centre persoonlijke mededeling) en drie van het vaste land (juli 2009 Somerset, 2010 Hampshire en 2014 Devon, www.devonmoths.org.uk). In Duitsland ligt de meest noordelijke vindplaats in de Moezelstreek, ter hoogte van Luxemburg (nrw.schmetterlinge-bw.de).

In België is de zoomvlekspanner voor het eerst in 2006 waargenomen. In het Vlaamse deel dateert de eerste waarneming van 7 juni 2009 uit Sint-Truiden (Herremans 2010). Naar aanleiding van deze waarneming heeft deze soort destijds, in overleg met De Vlinderstichting en Natuurpunt studie in België, de Nederlandse naam zoomvlekspanner gekregen. Op dit moment is de zoomvlekspanner in tenminste dertien uurhokken van België vastgesteld, de meeste in het zuiden van het land (www.waarnemingen.be, bezocht op 4 november 2014). De toename van waarnemingen in met name België wijst op een uitbreiding in noordelijke richting. Toekomstige waarnemingen zullen moeten uitwijzen of deze uitbreiding doorzet.

Literatuur

- Herremans M, Berwaerts K, Driessens G, Guelinckx R, Hens M, Jacobs I, Jakobs M, Jooris R, Lewylle I, Leysen K, Nijs G, Steeman R, Van de Meutter F, Van Dorsselaer P, Vanreusel W, Veraghtert W, Verbelen D, Verbeylen G, Verdonck F & Vermeersch G 2010. Jaarverslag 2008-2009. Markante resultaten van Natuurpunt Studie. Rapport Natuurpunt Studie 2010/1. Natuurpunt Studie.
- Ebert G 2001. Die Schmetterlinge Baden-Württembergs 9: Nachfalter VII (Geometridae). Ulmer.
- Leraut P 2009. Moths of Europe 2 : Geometrid Moths. N.A.P. Editions.
- Robineau R 2007. Guide des papillons nocturnes de France. Delachaux et Niestlé.
- Skinner B 2009. Colour identification guide to moths of the British Isles. Apollo Books.
- Waring P & Townsend M 2006. Nachtvinders: veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten. Tirion.

Paul Vossen

Proosdijweg 73

6214 RK Maastricht

paulvossen1@yahoo.com

Summary

Stegania cararia (Lepidoptera: Geometridae) new for the Netherlands

On June 7th 2014, the ringed border, *Stegania cararia* Hübner, was discovered in a deciduous forest in the most southern part of the Netherlands, Zuid-Limburg (province of Limburg). This species is new for the Dutch fauna. In Belgium, this species was first discovered in 2006 and since then, *S. cararia* has been observed in at least 13 locations. This suggests a northern expansion of this species, leading to its spread to the Netherlands.